

David Ottoson

Professor I Fysiologi, KI 1974 - 1985

David Ottoson föddes 1918 i Kina där hans föräldrar var missionärer. Han tillbringade sina första 10 år i Kina varefter familjen flyttade till Göteborg. Efter studentexamen studerade han vid Tandläkarhögskolan i Stockholm och avlade 1942 tandläkarexamen. Hans intresse för medicinska problemställningar gjorde att han 1945 påbörjade medicinska studier vid Karolinska Institutet. Parallellt med sina medicinska studier började han bedriva forskning vid Institutionen för fysiologi.

De tidiga studierna rörde analysen av näthinnans funktion tillsammans med Gunnar Svaetichin och han blev snabbt en skicklig experimentator med speciell inriktning mot mycket små preparat och mikroteknik.

1953 gjorde David Ottoson några av sina mest banbrytande försök då han som förste forskare i världen kunde registrera den elektriska aktiviteten från luktsinnescellerna, ett för den tiden tekniskt mycket avancerat företag. Upptäckten av det s.k. elektro-olfaktogrammet och det experimentella påvisandet av dess funktionella betydelse kom att få stor betydelse för den fortsatta luktforskningen. Hans luktstudier ledde fram till avhandlingen 1956 som fick internationell uppmärksamhet och öppnade vägen för vidare studier avseende luktsinnet, inte minst för den så viktiga feromonforskningen. Samtidigt med undersökningarna över luktsinnet samarbetade han med institutionschefen professor Carl Gustaf Bernhard gällande facettögats synfysiologi hos nattfjärilar.

Med hjälp av ett Rockefellerstipendium tillbringade David en tid i USA hos den briljante men egensinnige neurofysiologen Steven Kuffler. Även där kom han att göra betydande upptäckter; tillsammans med Charles Edwards, senare arbetspartner och trogen vän, kunde han visa att den propagerade nervimpulsen startar i axonets initiala segment, det som i den vertebrata multipolära myeliniserade nerven ligger i anslutning till den s.k. axon hillock.

Efter hemkomsten till Sverige fortsatte han att analysera mekanismer för kodning i muskelspolen, musklernas längdgivare, ett preparat som nobelpristagaren Bernhard Katz tidigare introducerat. Skickligt utnyttjade han detta preparat för att analysera jonmekanismerna för överföringsmekanismerna av den mekaniska retningen till elektriska signaler.

Han utnämndes 1966 till biträdande professor vid veterinärhögskolan i Stockholm och 1973 till professor vid samma lärosäte. 1974 tillträdde han en professur, vid institutionen för Fysiologi vid Karolinska institutet och efterträdde Carl Gustaf Bernhard som avdelningschef. Han återupptog undersökningar av muskelspolen samtidigt som han påbörjade undersökningar av smärtsinnet med speciell inriktning mot interaktionen mellan de taktila modaliteterna och smärtsinnet. David Ottosons forskning, som har en imponerande bredd, kännetecknas av en hög grad av originalitet, stor självständighet, högt driven experimentell skicklighet och avancerad analysteknik. Hans skrifter karakteriseras av enkelhet och klarhet och resultaten säkrades alltid med ett stort mått av självkritik.

När han tillträdde professuren vid fysiologiska institutionen, kom han också att engageras i nobelförsamlingen vid Karolinska institutet där han energiskt drev Torsten Wiesels, David Hubels och Sperrys nobelpris 1982. Han fick också äran att harangera dessa vid prisutdelningen, förtjust påhejad av sin gamle lärare Carl Gustaf Bernhard.

David Ottoson var verbalt och skriftligt utomordentligt driven, skrev flera läroböcker och det är inte förvånande att han också kom att ägna sig åt publicistisk verksamhet. Förutom ett långvarigt engagemang som redaktör i Acta

physiologica scandinavica, lyckades han 198X övertyga Lippincott att starta en ny neuropublikation för snabb publicering och med ett för medicinska/biologiska journaler förvånansvärt effektivt refereesystem. Resultatet blev NeuroReport som blev en av högt rankad neuropublikation. Ända till sin död var han hårt arbetande huvudredaktör för denna utmärkta tidskrift.

Eftersom David Ottoson var född i Kina kom detta land att under hela hans liv utöva en stark dragningskraft på honom. När den Kinesiska regeringen på 70-talets slut bröt isoleringen var han en av de första att knyta kontakter med vetenskapsmän i Kina. Med sin intuition för kinesiskt tänkande kom han att bli banbrytande när det gällde att uppbygga kanaler för kinesiskt-svenskt forskningssamarbete och möjligheter för kinesiska studenter att fortsätta sina studier i Sverige. Speciellt kom KI att attrahera flera duktiga kinesiska studenter som disputerat eller forskat här. I samband med en av sina resor till Kina lyckades han få tillstånd från de kinesiska myndigheterna att besöka den by där han föddes och till och med träffa sin gamla barnsköterska. Han blev 1984 hedersdoktor vid Beijings universitet.

David Ottoson var en stor vän av Frankrike. Han talade flytande franska och, förutom ett hus i Sydfrankrike där familjen i många år tillbringade somrarna, var han starkt engagerad i det vetenskapliga samarbetet mellan Sverige och Frankrike, dels genom Kungliga Svenska Vetenskapsakademien, där han var medlem, dels genom den seminarieverksamhet som han organiserade i Wennergrenstiftelsens regi. För dessa mångåriga tjänster kom han att förvärva hederslegionen av både graden "Officier" och "Commandeur" något som bara förärats ett fåtal utländska personer.

I Paris var också IBRO (International Brain Organisation) beläget, en organisation som han ägnade över 10 år av sin tid främst som generalsekreterare. Man kan tryggt säga att han vitaliserade denna relativt okända organisation, som vart fjärde/tredje år arrangerade möten inom det neurovetenskapliga området.

En annan organisation som David tjänade var Wennergren-stiftelsen. 1983 efterträdde han den då dåvarande legendariske Yngve Zotterman som vetenskaplig sekreterare, och fram till 1998 organiserade han en imponerande serie symposier.

Men inte bara Frankrike blev föremål för vetenskaplig samverkan; både med Spanien och med Italien utvecklades nära samarbeten som resulterade i flera mycket uppskattade symposier. Även här visade man sin officiella uppskattning bl.a genom att i Italien förära honom "Commendatore Della Repubblica Italiana". Även Japan stod på hans samverkanslista, med uppdrag inom "Frontier Research program, RIKEN".

Vid sin pensionering 1984 minskade David Ottoson inte sina engagemang. Tvärtom, han arbetade fortfarande energiskt för Wennergren-stiftelsen, Fysiologföreningen, Neuroreport, IBRO och Vetenskapsakademien. Det är få förunnat att kunna engagera sig i och ge så många bestående bidrag till ett flertal verksamheter med vetenskaplig anknytning som David Ottoson. Hans kontaktnät var stort och vi som hade förmånen att arbeta tillsammans med honom upplevde det som ett privilegium som varit av avgörande betydelse för vår fortsatta yrkeskarriär. Vi har många ljusa minnen från den tiden för det var alltid lite fest kring David Ottoson.

David Ottoson avled 2001

Bo Rydqvist    Gunnar Höglund